

BÖLGESEL TİCARETİ ARTIRMA ÇABALARINA YENİ BİR SOLUK: RCEP ANLAŞMASI, TEHDİTLER, FIRSATLAR

Erdem BULUT*
Yüksel BAYRAKTAR**
Çağlayan ASLAN***

ÖZ

Sekiz yıl süren müzakerelerin ardından 15 Kasım 2020 tarihinde imzalanan ve 1 Ocak 2022 tarihinde yürürlüğe giren RCEP Anlaşması, ekonomik hacim ve kapsadığı nüfus açısından dünyanın en büyük bölgesel ticaret anlaşmasıdır. RCEP Anlaşmasının sağladığı tarife indirimlerinin ve menşe kurallarında yapılacak sadeleştirmelerin bölgesel ticareti olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir. Zira RCEP ülkelerinin kendi aralarında var olan serbest ticaret anlaşmalarının öngördüğü menşe kuralları kaynaklı bürokratik işlemler, bunun yarattığı zaman kaybı ve ek maliyetler, bölgesel ticaretin artmasının önündeki en büyük engel olarak görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, RCEP Anlaşmasının bölgesel ticarete ve Türkiye ile olan ticaretteki potansiyel etkilerini incelemektir. Bunun için RCEP ülkeleri ile Türkiye'ye ait temel ekonomik veriler karşılaştırmalı olarak ele alınarak RCEP Anlaşmasının bölge ülkeleri için getirdiği yenilikler ile sektör ve eşya grubu bazında RCEP Anlaşmasının öngördüğü tarife indirimleri ele alınmıştır. Çalışmanın bulguları RCEP Anlaşmasının bölge içi ticarete etkisinin olumlu olacağı fakat bölge ülkelerine karşı önemli derecede dış ticaret açığı veren Türkiye'nin özellikle kısa dönemde bu durumdan olumsuz etkilenebileceği yönündedir. Bu noktada Güney Kore, Singapur ve Malezya gibi üç RCEP ülkesi ile serbest ticaret anlaşması bulunan Türkiye'nin, bölge ülkeleriyle imzalayacağı yeni serbest ticaret anlaşmaları ile RCEP pazarına erişimi kolaylaştırması önemlidir. Ayrıca sadeleştirilen menşe kuralları sayesinde güçlenecek bölgesel tedarik zincirinin, bu bölgede yatırım yapan Türk firmalarının lehine sonuçlar doğuracağı vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel ticaret anlaşmaları, RCEP Anlaşması, RCEP Anlaşması ve Türkiye

A NEW APPROACH IN EFFORTS TO INCREASE REGIONAL TRADE FLOWS: RCEP AGREEMENT, THREATS, OPPORTUNITIES

ABSTRACT

The RCEP Agreement is the world's largest regional trade agreement in terms of economic volume and population. The tariff reductions and simplifications in rules of origin provided by the RCEP Agreement are expected to increase intraregional trade. Because, the bureaucratic procedures resulting from the rules of origin established in the free trade agreements between RCEP countries, the loss of time, and the additional costs are seen as the biggest obstacle to the growth of regional trade. The objective of this paper is to examine the potential impact of the RCEP Agreement on trade between the RCEP region and Turkey. For this purpose, the fundamental economic indicators of the RCEP countries and Turkey are compared and the innovations that the RCEP Agreement brings to the countries of the region and the tariff reductions provided for in the RCEP Agreement are discussed on the basis of sectors and commodity groups. The findings of the paper suggest affirmative RCEP Agreement impact on intraregional trade. However, Turkey's trade with RCEP countries could be negatively affected, especially in the short term. In this case, it would be crucial for Turkey to sign new FTAs with other RCEP countries in addition to South Korea, Singapore, and Malaysia to facilitate access to the RCEP market. Moreover, it was thought that the regional supply chain, which will be strengthened thanks to the simplified rules of origin, will be in favor of Turkish companies investing in this region.

Keywords: Regional trade agreements, RCEP Agreement, RCEP Agreement and Turkey

* Dr., OSTİM Teknik Üniversitesi, Ekonomi Bölümü, (Ticaret Bakanlığı), Ankara, buluterdem@yahoo.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6383-2849>

** Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, İktisat Bölümü, İstanbul, ybayraktar@istanbul.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3499-4571>

*** Dr., OSTİM Teknik Üniversitesi, Ekonomi Bölümü, (Ticaret Bakanlığı), Ankara, c.aslan3@ticaret.gov.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9907-5189>

GİRİŞ

Dış ticaret açısından önemli bir yere sahip olan bölgesel ticaret anlaşmaları (BTA), yeni yatırım ve istihdam yaratmakla birlikte yoksulluğu azaltmak ve gelir dağılımındaki adaletsizliği gidermek için önemli fırsatlar sunmaktadır. Bununla birlikte özellikle geniş kapsamlı serbest ticaret anlaşmaları (STA) ve çok boyutlu BTA'lar, politika belirsizliklerini ve risklerini azaltmak açısından hayati bir fonksiyona sahiptir. Bu açıdan BTA'ların bölgesel ticaret açısından birçok önemli fonksiyonu bulunmaktadır. Bunları şu şekilde özetlemek mümkündür: (i) Bölgesel ticaret ve yatırımda liberalizasyon (ii) yeni küresel sorunlar ve zorluklar ile mücadele (iii) uluslararası üretim ağını genişletme ve (iv) kurallara dayalı bir ticaret sistemi oluşturarak küresel ticarete istikrar sağlamak (Kimura, 2021).

Bölgesel ticaret için önemli bir politika aracı olan BTA'lar özellikle son dönemde, belirsizliğin ve korumacı politikaların yarattığı ticari darboğazları aşmak için küresel bir çıkış yolu olarak görülmektedir. Bölgesel ekonomik krizler, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)-Çin ticaret savaşı, ABD'nin Trans-Pasifik Ortaklık Anlaşmasından (TPP: Trans-Pacific Partnership) çekilmesi, ABD'nin Avrupa Birliği (AB) ile yaşadığı ticari ihtilaflar ve COVID-19 salgını gibi gelişmeler, yeni bölgesel oluşumlara kapı aralamıştır. Buna ilave olarak, özellikle Doğu Asya'nın ön plana çıkan üç ülkesi olan Çin, Japonya ve Güney Kore'nin uyguladığı liberal ekonomi politikalarının etkisinin bölge ülkeleri tarafından yakından görülmesi, artan küresel ticareten pay almak isteyen ülkelerin yeni bir anlaşma etrafında toplanmalarına neden olmuştur. Söz konusu yeni anlaşma, Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması (RCEP: Regional Comprehensive Economic Partnership) olarak adlandırılmıştır.

RCEP Anlaşmasının resmi müzakereleri, 2012 yılının Nisan ayında Kamboçya'nın Phnom Penh şehrinde düzenlenen 20'nci ASEAN zirvesi ile başlamış ve 21'inci ASEAN Zirvesinde Ortak Bakanlar Bildirisi yapılmıştır. Asya-Pasifik bölgesinde bulunan 15 ülke, yaklaşık olarak 8 yıl süren müzakerelerin ardından 15 Kasım 2020 tarihinde dünyanın en büyük STA'sı olan RCEP Anlaşmasını imzalamış ve 1 Ocak 2022 itibarıyla Anlaşma yürürlüğe girmiştir. Anlaşmaya taraf olan ülkelerin 10'u ASEAN üyesi olup bunlar Brunei, Kamboçya, Endonezya, Laos, Malezya, Myanmar, Filipinler, Singapur, Tayland ve Vietnam'dır. Diğer RCEP ülkeleri ise Çin, Japonya, Güney Kore, Avustralya ve Yeni Zelanda'dır (Rillo vd, 2022). Kapsam olarak RCEP Anlaşması yaklaşık olarak küresel Gayri Safi Yurt İçi Hasıla'nın (GSYH) %29,4'ünü, dünya nüfusunun %29,7'sini ve küresel ticaretin %27,8'ini oluşturmaktadır (European Parliament, 2021).

RCEP Anlaşması; 20 fasıl, 510 sayfa ve her bir imzacı ülkeye ait tarife indirimlerini gösteren binlerce sayfalık cetvellerden oluşmaktadır. RCEP Anlaşması klasik bir BTA'dan farklı olarak mal ve hizmet ticaretinin serbestleştirilmesinin çok ötesindeki konuları kapsamaktadır (Ateş, 2022). Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür: Mal ticareti, menşe kuralları, gümrük uygulamaları ve ticaretin kolaylaştırılması, sağlık ve bitki sağlığı, standartlar, teknik düzenlemeler, uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, hizmet ticareti, finansal hizmetler, telekomünikasyon hizmetleri, profesyonel hizmetler, kişilerin geçici dolaşımı, yatırım, fikri mülkiyet hakları, e-ticaret, rekabet, KOBİ'ler, ekonomik ve teknik iş birliği, kamu alımları ile anlaşmazlıkların hallidir.*** Müzakerelerin başlangıcında bütün tarafların üzerinde mutabık kaldığı şekliyle RCEP Anlaşması; “modern, kapsayıcı, yüksek kaliteli ve karşılıklı fayda” şeklinde ifade edilen 4 sütun üzerine inşa edilmiştir.****

RCEP Anlaşmasının bölge ekonomisini ve refahını olumlu etkilemesi beklenmektedir. Nitekim yapılan akademik çalışmalar, kurallara dayalı ticaret ve yatırım politikasının bölgede istikrarı artıracağını, pazara erişimi kolaylaştıracağını ve ekonomik iş birliğini artıracağını vurgulayarak RCEP'in önemini altını çizmiştir (Itakura, 2022). Bununla birlikte, birçok STA ile birbirine entegre konumda olan bölge ülkelerinin sahip olduğu menşe kurallarının yarattığı karmaşanın, RCEP Anlaşması ile son bulması beklenmektedir. Zira her bir bölge ülkesinin birbirine uyguladığı menşe

*** RCEP Anlaşmasına ait metin ve ekleri için bkz. RCEP Agreement Series, rcepsec.org/legal-text/

**** RCEP Müzakerelerine Yönelik Yol Gösterici İlke ve Hedefler için bkz. Guiding Principles and Objectives for Negotiating the Regional Comprehensive Economic Partnership, rcepsec.org/wp-content/uploads/2019/10/RCEP-Guiding-Principles-public-copy.pdf

kurallarının yarattığı teknik zorluklar ve ek maliyet yükü “*spagetti tabağı etkisi*” olarak adlandırılmış ve bölgesel üretim zincirinin önündeki en büyük engel olarak görülmüştür (Park, 2022). Bununla birlikte, RCEP Anlaşmasının üzerine inşa edildiği sütunlardan biri olan modernliğin, değişen koşullara göre RCEP Anlaşmasının uyarlanabilmesini sağlayacak esnekliği tanınması beklenmektedir. Bu kapsamda RCEP Anlaşmasının ilerleyen dönemlerde küresel ısınma, yeşil dönüşüm, akıllı şehirler ve bireylerin becerilerini geliştirme gibi konularda yeni fırsatlar sunması beklenmektedir (Kimura vd, 2022).

Kapsamı itibarıyla dünyanın en büyük BTA’sı olan RCEP Anlaşmasının bölgede yeni bir dinamizm yaratması ve dünya ticaretinde yeni oluşumlara kapı aralaması beklenmektedir. Bu kapsamda RCEP ülkelerinin ekonomik durumları, birbirleriyle olan ticareti ve Türkiye’nin bu ticaretten ne kadar pay aldığı araştırmaya değer önemli bir konu olarak ön plana çıkmaktadır. Nitekim bu çalışmada da öncelikle RCEP ülkelerinin ekonomik potansiyelleri ele alınacaktır. Sonrasında RCEP Anlaşmasının getirdiği tarife indirimleri gösterilerek Anlaşmanın bölge ülkelerine ve dünya ekonomisine etkileri değerlendirilecektir. Son aşamada ise bölge ülkeleri ile ticarete yeni bir köprü kurmak isteyen Türkiye için RCEP Anlaşmasının sunduğu fırsatlar ve tehditler gösterilecektir.

RCEP’e Giden Süreç

Doğu Asya ülkeleri arasında ekonomik bir birliktelik oluşturma fikrinin doğmasına neden olan faktörlerin başında 1997 Asya Krizi gelmektedir. Asya Krizi tecrübesi, krizle başa çıkabilmek için bölge ülkelerinin dünyanın geri kalanıyla var olan entegrasyonun genişletilmesinin ve derinleştirilmesinin kaçınılmaz hale geldiğinin görülmesi açısından önemlidir. Nitekim daha sonraki aşamada ASEAN öncülüğünde Doğu Asya Serbest Ticaret Bölgesi (EAFTA: East Asia Free Trade Area) ve Japonya öncülüğünde Doğu Asya’da Kapsamlı Ekonomik Ortaklık (CEPEA: Comprehensive Economic Partnership in East Asia) kurulması yönünde girişimlerde bulunulmuştur (Rillo vd, 2022).

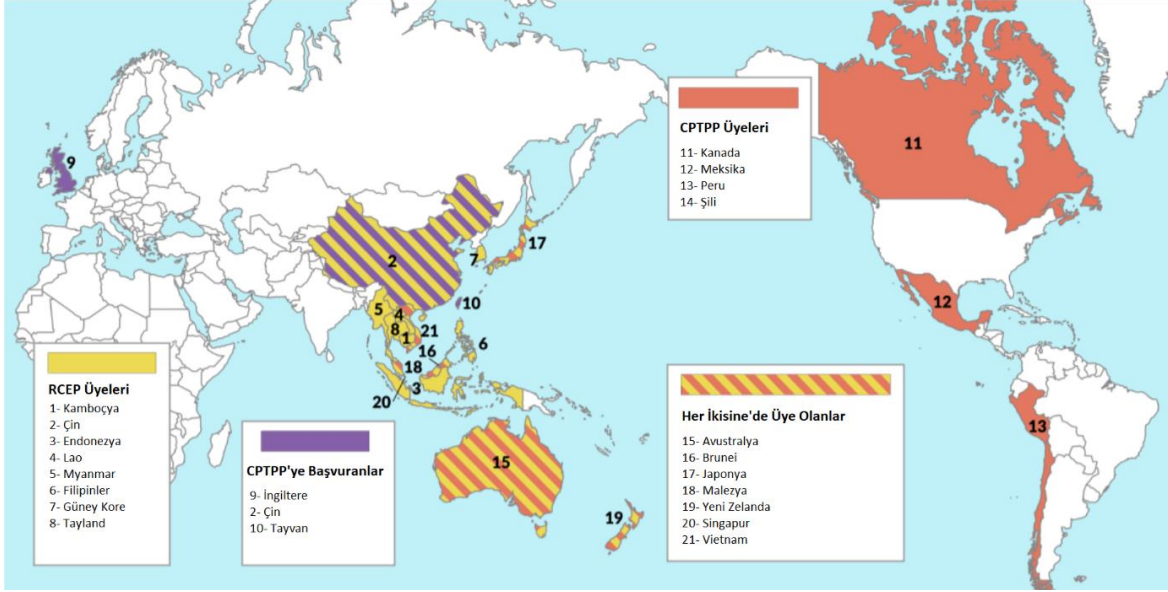
Bölge ülkeleri arasında EAFTA ve CEPEA tartışmaları devam ederken, tarafların ekonomik birliklere olan bakış açısının değişmesine neden olan ikinci bir finansal kriz yaşanmıştır. Bu defa kaynağı batı dünyası olan 2008 küresel finans krizi meydana gelmiştir. Ekonomik anlamda büyük ölçüde ABD ve AB’ye bağımlı olan bölge ülkelerinin olumsuz etkileneceği ve bu durumun da EAFTA ve CEPEA’nın olgunlaşmasına sekte vuracağı beklenmişse de gerçekleştirmeler farklı olmuştur. Bölge ülkelerinin gelişmiş ve dinamik pazar yapısı ile güçlü ekonomik temelleri, bölgenin hızlı bir şekilde toparlanmasına yardımcı olmuştur. Dahası, kriz sonrasında bölge ülkeleri dünyanın geri kalanı için üretim üssü ve açık bir pazar haline gelmiştir. Bu gelişmeler ise bölge ülkelerinin ekonomik bir birliktelik oluşturmaları fikrini perçinlemiştir (Shimizu, 2021; Rillo vd, 2022).

RCEP açısından belirleyici olan üçüncü faktör, ABD’nin Asya-Pasifik’teki ticari etkisini güçlendirme stratejisinin bir sonucu olarak 2009 yılında TPP’ye katılma kararı vermesidir. Bölge dengelerini değiştiren bu karar, 2011 yılı Kasım ayında düzenlenen ASEAN zirvesinde, Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Çerçeve Metninin onaylanması ile sonuçlanmıştır. Söz konusu metinde ayrıca CEPEA ve EAFTA’ya yapılan atıfların ASEAN+STA ortaklarına yapıldığı belirtilerek, kurulacak ortaklığın sınırları belirlenmiştir. En nihayetinde RCEP müzakereleri, 2012 yılı Kasım ayında Phnom Penh’de düzenlenen 21’inci ASEAN Zirvesinde resmen başlatılmıştır (Rillo vd, 2022).

RCEP müzakereleri devam ettiği sırada, ABD Başkanlığına seçilen Trump’ın Çin ile ticaret savaşlarına girmesi ve ardından ABD’yi 2017 yılında TPP’den çekmesi bir yandan bölgede boşluk oluştururken diğer taraftan bölge ülkeleri arasında endişe yaratmıştır. Nitekim oluşan bu boşluk, RCEP müzakerelerinde Çin’in aktif rol üstlenmesi ile doldurularak 2012’de başlayan resmi müzakerelerin 8 yıl gibi nispeten kısa bir sürede tamamlanması ve 2020 yılında RCEP Anlaşmasının imzalanması ile sonuçlanmıştır (Park vd, 2021). Fakat Çin’in bölgedeki artan ticari etkisini dengelemek için Avustralya, Bruney, Şili, Japonya, Malezya, Meksika, Yeni Zelanda, Peru, Singapur ve Vietnam arasında Trans-Pasifik Ortaklığı için Kapsamlı ve Aşamalı Anlaşma (CPTPP: Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific) imzalanmış ve 2018 yılında yürürlüğe girmiştir (Rosenbaum, 2018). Bölgedeki ticari hakimiyetini kaybetmek istemeyen Çin ise 2021 yılının Eylül ayında CPTPP’ye katılmak için başvuruda bulunmuştur. Çin’in CPTPP’ye başvurmasının en büyük

sebebi, bölgede oluşturulan yeni bir serbest ticaret alanının dışında kalmamak ve aralarında siyasi ihtilafların bulunduğu Tayvan'ın CPTPP'ye katılmasının önüne geçmektir. Çin ve Tayvan ile birlikte CPTPP'ye üye olmak için başvuran diğer ülkeler ise Ekvador ve İngiltere'dir. Güney Kore ve Tayland ise CPTPP'ye katılma konusunda irade beyanında bulunmakla yetinmişlerdir (Schott, 2022). Özetlemek gerekirse 2022 yılı itibarıyla RCEP'in 15 üyesi bulunmakta olup bu ülkeler Çin, Japonya, Güney Kore, Avustralya, Yeni Zelanda, Bruney, Kamboçya, Endonezya, Laos, Malezya, Myanmar, Filipinler, Singapur, Tayland ve Vietnam'dır. CPTPP'nin ise 11 üyesi bulunmakta olup bu ülkeler Kanada, Meksika, Peru, Şili, Avustralya, Japonya, Malezya, Yeni Zelanda, Singapur, Vietnam ve Brunei'dir. RCEP ve CPTPP üyesi ülkeler, ayrıca Şekil 1' gösterilmiştir.

Şekil 1. RCEP ve CPTPP Ülkeleri

Kaynak: Lohman, Walter, 2019, Between Two Trade Agreements, Asia-Pacific Seeks Balance, <https://www.gisreportsonline.com>

RCEP müzakerelerine katılan ülkelerden biri olan Hindistan, son aşamada RCEP Anlaşmasını imzalamayacağını açıklamıştır. Hindistan'ın RCEP'e katılmama nedeni, siyasi ve ekonomik olarak iki grupta değerlendirilebilir. Çin ile yaşanan sınır ihtilafları siyasi gerekçelere örnek olarak gösterilebilir. Ekonomik gerekçelerin başında ise Hindistan'ın yerli sanayisinin rekabete hazır olmaması ve tarım sektöründe korumacı politikalara devam etmek istemesi gösterilebilir (Sarma, 2020). Hindistan her ne kadar RCEP Anlaşmasını imzalamasa da Anlaşmanın 20'nci faslında, Hindistan'ın herhangi bir süre şartına bağlı kalmaksızın RCEP'e katılabileceği belirtilmiştir.

Bölgede bütün bu gelişmeler yaşanırken ABD Başkanı Joe Biden 23 Mayıs 2022 tarihinde yaptığı açıklamada; ABD, Japonya, Hindistan, Güney Kore, Avustralya, Endonezya, Tayland, Singapur, Malezya, Filipinler, Vietnam, Yeni Zelanda ve Bruney arasında Refah için Hint-Pasifik Ekonomik Çerçevesi (IPEF: Indo-Pacific Economic Framework for Prosperity) müzakerelerini başlattıklarını açıklamıştır. Mevcut durumuyla IPEF dünya GSYH'sının yaklaşık olarak %40'ını oluşturmaktadır. 12-18 ay sürmesi beklenen müzakerelerin ana konu başlıkları ticaret, tedarik zinciri, temiz enerji, sıfır karbon salınımı, altyapı, vergilendirme ve yolsuzlukla mücadele olarak belirlenmiştir.**** Biden yönetiminin bu adımını, ABD'nin bölgedeki etkisini tekrardan canlandırarak Çin'in bölgedeki gücünü sınırlandırma girişimi olarak görmek mümkündür.

**** <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/05/23/fact-sheet-in-asia-president-biden-and-a-dozen-indo-pacific-partners-launch-the-indo-pacific-economic-framework-for-prosperity/>

Dünya Ticaretinde RCEP'in Yeri

RCEP Anlaşmasına taraf olan 15 ülkenin dünya GSYH'sı içindeki paylarının toplamı, 2019 yılı itibarıyla %29,4, küresel ticaret içindeki payı %27,8'dir. Dünya nüfusunun %29,65'ini kapsayan RCEP Anlaşması, mevcut BTA'ların en büyüğüdür. Tablo 1'de, halihazırda yürürlükte bulunan BTA'lara ilişkin temel verilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Bölgesel Ticaret Anlaşmalarına Ait Temel Veriler (2019)

Anlaşma	Taraf Sayısı	Küresel GSYH Payı (%)	Küresel Ticaret Payı (%)	Küresel Nüfus Payı (%)
Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık (Regional Comprehensive Economic Partnership-RCEP)	15	29,4	27,8	29,65
Trans-Pasifik Ortaklığı için Kapsamlı ve Aşamalı Anlaşma (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific-CPTPP)	11	15,03	15,43	6,64
ABD-Meksika-Kanada Ticaret Anlaşması (United States-Mexico-Canada Agreement-USMCA)	3	25,82	16,11	6,45
Güney Amerika Ortak Pazarı (Southern Common Market-Mercosur)	4	3,44	1,49	3,49
Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Bölgesi (African Continental Free Trade Area-AfCFTA)	54	3,07	2,79	17,04
Körfez İşbirliği Konseyi (Gulf Cooperation Council-GCC)	8	1,84	3,44	0,75

Kaynak: European Parliament (2021) Short Overview of the Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP), Directorate General for External Policies of the Union.

Tablo 1'den de görüleceği gibi RCEP'i GSYH payı açısından USMCA, küresel ticaretten aldığı pay bakımından CPTPP, nüfus büyüklüğü bakımından AfCFTA izlemektedir. RCEP Anlaşmasına taraf olan ülkeler ile birlikte Hindistan, ABD, AB-28 (Avrupa Birliği) ve Türkiye'nin 2019 yılı temel ekonomik verileri ise Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Nüfus ve GSYH

Ülke/Bölge	Nüfus*	Nüfus Payı (%)	GSYH**	GSYH Payı (%)
Dünya	7.673.533	100	87.697.519	100
Avustralya	25.364	0,33	1.392.680	1,59
Brunei	433	0,01	13.469	0,02
Kamboçya	16.486	0,21	27.089	0,03
Çin	1.397.715	18,21	14.342.902	16,35
Endonezya	270.625	3,53	1.119.190	1,28
Japonya	126.264	1,65	5.081.769	5,79
Güney Kore	51.709	0,67	1.642.383	1,87
Lao	7.169	0,09	18.173	0,02
Malezya	31.949	0,42	364.701	0,42
Myanmar	54.045	0,70	76.085	0,09
Yeni Zelanda	4.917	0,06	206.928	0,24
Filipinler	108.116	1,41	376.795	0,43
Singapur	5.703	0,07	372.062	0,42
Tayland	69.625	0,91	543.649	0,62
Vietnam	96.462	1,26	261.921	0,30
RCEP	2.266.582	29,4	25.839.796	29,6
Hindistan	1.366.417	17,81	2.875.142	3,28
ABD	328.239	4,28	21.374.418	24,37
AB-28	447.512	5,83	15.592.795	17,78
Türkiye	83.429	1,09	754.411	0,86

*Bin kişi **Cari fiyatlarla (milyon dolar)

Kaynak: Dünya Bankası Veritabanı

Tablo 2’den de görüleceği gibi dünya nüfusunun yaklaşık olarak %29,4’ünü kapsayan RCEP Anlaşmasına dahil olan ülkelere Hindistan da eklendiğinde bu oran %47,2’ye yükselmektedir. GSYH’da RCEP ülkelerinin payı %29,6 iken Hindistan’la birlikte bu oran %32,88’e yükselmektedir. Türkiye’nin ise dünya nüfusu içerisindeki payı %1,09 iken GSYH’nın payı %0,86’dır.

Tablo 3’te RCEP ülkeleri ile Hindistan, ABD, AB-28 ve Türkiye’nin 2019 yılı ihracat ve ithalat verileri gösterilmiştir. Buna göre 2019 yılında Çin yaklaşık olarak 2,5 trilyon dolar ihracat yaparken 2,07 trilyon dolar ithalat yapmıştır. Türkiye’de ise bu miktarlar sırasıyla 180,8 ile 210,3 milyar dolardır.

Tablo 3. Dış Ticaret

Ülke/Ülke Grubu	İhracat		İthalat	
	Tutar*	Pay (%)	Tutar*	Pay (%)
Dünya	18.932.952	100,00	19.263.214	100
Avustralya	271.005	1,43	221.564	1,15
Bruney	7.039	0,04	5.103	0,03
Kamboçya	14.700	0,08	20.720	0,11
Çin	2.499.457	13,20	2.078.386	10,79
Endonezya	167.683	0,89	171.276	0,89
Japonya	705.564	3,73	720.957	3,74
Güney Kore	542.233	2,86	503.343	2,61
Lao	5.764	0,03	6.252	0,03
Malezya	238.195	1,26	204.998	1,06
Myanmar	18.110	0,10	18.607	0,10
Yeni Zelanda	39.517	0,21	42.363	0,22
Filipinler	70.927	0,37	112.909	0,59
Singapur	390.763	2,06	359.266	1,87
Tayland	246.269	1,30	236.260	1,23
Vietnam	264.273	1,40	253.903	1,32
RCEP	5.481.499	28,96	4.955.907	25,74
Hindistan	324.250	1,71	486.059	2,52
ABD	1.643.161	8,68	2.567.445	13,33
AB-28	4.830.208	25,51	4.552.944	23,64
Türkiye	180.833	0,96	210.345	1,09

* Milyon dolar

Kaynak: DTÖ Veritabanı

Tablo 3’ten de görüleceği üzere, RCEP ülkelerinin toplam ihracatı 5,48 trilyon dolar iken ithalat toplamı 4,95 trilyon dolardır. RCEP ülkelerinin küresel ticaretten aldığı pay ise %27,8’dir. RCEP ülkelerinin küresel ekonomi içerisindeki yeri kadar önemli olan konulardan bir diğeri de birbirleriyle olan ticarettir. Zira RCEP ülkelerinin birbirleriyle olan coğrafi yakınlıkları, dış ticaret ve dolayısıyla ekonomik dinamizm için önemli bir avantaj oluşturmaktadır. Bu kapsamda RCEP ülkelerinin 2019 yılı itibarıyla kendi aralarındaki ticaret hacmi Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. RCEP Ülkeleri Arasında Dış Ticaret Hacmi (2019)

Dış Ticaret Hacmi*	Avustralya	Bruney	Kamboçya	Çin	Endonezya	Japonya	Güney Kore	Lao	Malezya	Myanmar	Yeni Zelanda	Filipinler	Singapur	Tayland	Vietnam
Avustralya	862,659	248,587	143,958,664	7.107,061	39.350,999	21.679,936	36,049	12.120,775	139,045	12.470,957	2.416,666	12.361,519	12.662,328	8.392,875	
Bruney	26,64	26,64	1.099,333	169,236	2.625,624	432,339	5	1.217,109	712	495,347	498,568	1.129,821	608,008	605,366	
Kamboçya		8.597,896	794,999	2.027,675	885,723	10,058	10,058	699,779	13,904	21,542	74,486	879,230	3.741,925	3.084,042	
Çin			79.678,220	314.747,281	284.538,129	3.947,490	18.712,943	18.195,643	60.928,279	90.194,026	91.754,309	162.082,798			
Endonezya				31.569,733	15.631,239	37,959	16.683,570	1.055,677	1.208,800	7.581,399	30.415,687	15.678,836	8.993,026		
Japonya					75.912,075	254,687	30.948,815	2.066,097	5.010,052	21.227,508	27.978,101	55.558,249	38.965,719		
Güney Kore					114,127	18.126,719	1.227,482	2.691,640	12.019,338	19.428,539	13.122,328	69.249,131			
Lao					37,850	4,896	547,000	319,768	102,659	5.323,322	24.139,058	13.114,353			
Malezya					930,357	1.904,290	43,615	172,577	3.713,822	5.400,278	852,613				
Myanmar					658,531	1.897,280	2.402,361	1.219,965	10.583,089	9.982,666	4.878,643				
Yeni Zelanda					23.013,373	16.609,944									
Filipinler															
Singapur															
Tayland															
Vietnam															

*Milyon dolar

Kaynak: Trademap.org verilerinden derlenmiştir

Tablo 4'e göre RCEP ülkelerinin kendi aralarında gerçekleştirdiği dış ticaretin toplam tutarı 4,56 trilyon dolar değerindedir. RCEP ülkeleri arasında en dikkat çekici ülke ise Çin'dir. Çin'in RCEP ülkeleri ile yaptığı dış ticaretin toplamı 1,40 trilyon dolar iken Çin'i 650 milyar dolar ile Japonya ve 535 milyar dolar ile Güney Kore takip etmektedir.

RCEP ülkelerinin en çok ithalat ve ihracat yaptığı ilk üç ülke ise payları ile birlikte Tablo 5'te gösterilmiştir. Tablo 5'ten de görüleceği gibi RCEP ülkelerinin dış ticaretinde hâkimiyet, bölge ülkelerine aittir. Bölge ülkeleri dışında ise ABD ve Almanya'nın varlığı dikkat çekicidir.

Tablo 5. RCEP Ülkelerinin En Çok İhracat ve İthalat Yaptıkları İlk Üç Ülkenin Yüzdeler Payları (2018)

	İthalat			İhracat		
Bruney	Çin (%34)	Singapur (%16)	Malezya (%12)	Japonya (%33)	Tayland (%12)	Singapur (%9)
Kamboçya	Tayland (%32)	Çin (%25)	Singapur (%20)	ABD (%19)	Almanya (%10)	Japonya (%8)
Endonezya	Çin (%24)	Singapur (%14)	Japonya (%9)	Çin (%14)	Japonya (%10)	ABD (%10)
Lao	Tayland (%32)	Çin (%23)	Japonya (%2)	Tayland (%51)	Çin (%32)	Japonya (%3)
Malezya	Çin (%21)	Singapur (%15)	Japonya (%6)	Singapur (%14)	Çin (%13)	ABD (%10)
Myanmar	Çin (%40)	Tayland (%17)	Singapur (%10)	Tayland (%26)	Çin (%25)	Japonya (%7)
Filipinler	Çin (%24)	Güney Kore (%9)	Japonya (%9)	Hong Kong (%14)	ABD (%14)	Çin (%14)
Singapur	Çin (%15)	Malezya (%11)	ABD (%9)	Çin (%14)	Hong Kong (%13)	Malezya (%10)
Tayland	Çin (%20)	Japonya (%14)	Malezya (%6)	Çin (%12)	ABD (%11)	Japonya (%10)
Vietnam	Çin (%33)	Güney Kore (%19)	Japonya (%6)	Çin (%20)	ABD (%18)	Japonya (%7)
Çin	Güney Kore (%10)	Japonya (%9)	ABD (%7)	ABD (%19)	Hong Kong (%11)	Japonya (%6)
Japonya	Çin (%24)	ABD (%11)	Güney Kore (%5)	Çin (%19)	ABD (%19)	Güney Kore (%7)
Güney Kore	Çin (%21)	ABD (%11)	Japonya (%10)	Çin (%26)	ABD (%12)	Vietnam (%8)
Avustralya	Çin (%24)	ABD (%10)	Japonya (%8)	Çin (%36)	Japonya (%11)	Güney Kore (%8)
Yeni Zelanda	Çin (%18)	Avustralya (%14)	ABD (%9)	Çin (%24)	Avustralya (%15)	ABD (%10)

Kaynak: Flach, Lisandra; Hildenbrand, Hannah ve Teti, Feodora (2021) The Regional Comprehensive Economic Partnership Agreement and Its Expected Effects on World Trade, IFO Institute.

Tablo 5'te dikkat çekici hususlardan bir diğeri de Çin'in bölge ülkelerinin ihracat ve ithalatında önemli bir paya sahip olmasıdır. Buna göre, RCEP ülkelerinin yaptığı ithalatın tamamında Çin ilk üç sırada yer alırken ihracatta sadece Bruney ilk üç sırada değildir. Bu durum Çin'in dış ticaretle bağlantılı olan STA'lar gibi konularda da hakim rolünü açıklayan önemli bir göstergedir.

Türkiye'nin RCEP Ülkeleri ile Ticareti

Türkiye'nin dış ticaret ortakları ağırlıklı olarak bölge ülkeleri ve Avrupa ülkeleridir. Ancak özellikle son dönemde Uzak Doğu Asya ekonomilerinde yaşanan gelişmeler ve Türkiye'nin dış ticaret konusunda yaptığı açılımlar ile Türkiye'nin bu bölgeye yönelik dış ticaretinde önemli bir artış yaşanmıştır. 2019 yılı itibarıyla Türkiye'nin RCEP ülkeleri, ASEAN üyeleri, Hindistan, ABD ve AB-

28 ülkeleri ile yaptığı dış ticaret ve Türkiye'nin toplam dış ticareti içerisindeki payları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Türkiye'nin RCEP Ülkeleri ve Diğer Seçili Ülke/Ülke Grupları ile Dış Ticareti

Ülke/Ülke Grubu	İhracat*	İhracatın Payı (%)	İthalat*	İthalatın Payı (%)
Türkiye	180.832.722	100	210.345.203	100
Avustralya	636.935.436	0,37	1.031.514.356	0,51
Bruney	4.580.716	0,003	0	0,00
Kamboçya	23.562.512	0,01	70.411.213	0,03
Çin	2.586.637.371	1,51	18.496.580.460	9,12
Endonezya	276.956.920	0,16	1.281.440.413	0,63
Japonya	490.111.796	0,29	3.519.988.495	1,74
Güney Kore	885.843.341	0,52	5.649.273.106	2,79
Laos	7.758.239	0,005	6.384.511	0,003
Malezya	345.090.771	0,20	1.859.830.551	0,92
Myanmar	45.128.236	0,03	52.708.683	0,03
Yeni Zelanda	108.558.724	0,06	24.245.989	0,01
Filipinler	116.863.526	0,07	134.541.937	0,07
Singapur	674.882.685	0,39	272.438.700	0,13
Tayland	256.011.940	0,15	1.086.024.504	0,54
Vietnam	338.936.021	0,20	1.529.424.607	0,75
RCEP	6.797.858.234	3,97	35.014.807.525	17,27
Hindistan	1.086.564.961	0,63	6.593.483.252	3,25
ABD	8.056.583.541	4,70	11.186.782.986	5,52
AB-28	72.308.293.344	42,17	63.943.660.856	31,55
ASEAN	2.089.771.566	1,22	6.293.205.119	3,10

*Dolar

Kaynak: TÜİK

Tablo 6'dan da görüleceği gibi Türkiye'nin toplam ihracatı içerisinde RCEP ülkelerinin payı %3,96 iken toplam ithalatı içerisindeki payı %17,27'dir. Aynı oranlar sırasıyla Hindistan için %0,63 ve %3,25, ABD için %4,70 ve %5,52, AB-28 için %42,17 ve %31,55, ASEAN için %1,22 ve %3,10'dur. Dolayısıyla Türkiye'nin ithalatı içerisinde RCEP ülkelerinin payı, ihracatına göre oldukça yüksek seviyededir.

RCEP Anlaşmasının Öngördüğü Tavizler

RCEP ülkeleri, coğrafi konumlarından dolayı halihazırda iktisadi anlamda birbirleri ile entegredir. Dolayısıyla kendi içerisindeki ticaretin payı, RCEP ülkelerinin toplam ticaretinin yaklaşık olarak %50'sini oluşturmaktadır. RCEP içerisindeki ticaret payları düşük olsa da küçük ülkelerin ticareti, diğer RCEP ülkelerine daha fazla bağlı durumdadır. Örnek vermek gerekirse; Bruney, Myanmar ve Lao'nun toplam ticaretinin yaklaşık olarak %70'i RCEP ülkeleriyledir. Buna karşılık Çin, yaptığı ihracatın %27'sini, ithalatın ise %39'unu RCEP ülkeleriyle yapmaktadır (Nicita, 2021).

RCEP ülkelerinin birbirleri ile olan ticari ilişkileri incelendiğinde serbest ticarete dayalı politikaların öne çıktığı görülmektedir. Nitekim RCEP üyesi ülkelerin kendi aralarında uygulamış oldukları tarife oranları nispeten düşük seviyededir. Bunda, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyesi RCEP ülkelerinin DTÖ Anlaşmalarına bağlı kalmaları ve RCEP ülkelerinin kendi aralarında imzalamış oldukları BTA'ların rolü büyüktür. Tablo 7'de RCEP ülkelerinin kendi aralarında imzaladıkları BTA'lar gösterilmiştir (Nicita, 2021).

Tablo 7. RCEP Ülkelerinin Kendi Aralarındaki STA'lar*

	Avustralya	Çin	Japonya	Güney Kore	Yeni Zelanda
ASEAN	AANZFTA	ACFTA	AJCEP	AKFTA	AANZFTA
Avustralya	-	ChAFTA	JAPEA, CPTTP	KAFTA	ANCERTA, CPTTP
Çin	-	-	-	CKFTA	NZCFTA
Japonya	-	-	-	-	CPTTP
Güney Kore	-	-	-	-	NZKFTA

Kaynak: Nicita, Alessandra (2021) An Assessment of the Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) Tariff Concessions, UNCTAD Research Paper No. 73.

Tablo 7, özellikle RCEP'in önde gelen ülkeleri olan Avustralya, Çin, Japonya ve Güney Kore'nin çeşitli BTA'lar ile birbirlerine bağlı olduğunu göstermektedir. Bu anlaşmaların bir sonucu olarak RCEP içi ticarete tarifeler nispeten düşük seviyededir. Nitekim RCEP ülkelerinin 2017 yılı itibarıyla birbirlerine uyguladıkları karşılıklı tarife oranları ile bu tarihte var olan STA'ların sayısı Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. RCEP Ülkelerinin Birbirlerine Uyguladığı Karşılıklı Tarife Oranları ile Mevcut STA'lar (2017)*

		İhracatçı Ülke														
		Brunei	Kamboçya	Endonezya	Lao	Malezya	Myanmar	Filipinler	Singapur	Tayland	Vietnam	Çin	Japonya	Güney Kore	Avustralya	Yeni Zelanda
İthalatçı Ülke	Brunei		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kamboçya	3		3	3	3	3	3	3	3	3	4	11	7	7	7
	Endonezya	1	0		1	1	0	1	1	1	1	2	1	1	1	1
	Lao	1	1	1		1	1	1	1	1	1	1	8	3	6	6
	Malezya	0	1	0	1		1	0	0	0	0	2	1	3	2	2
	Myanmar	0	0	0	0	0		0	0	0	0	1	6	3	4	4
	Filipinler	0	0	0	0	0	0		0	0	0	1	1	1	1	1
	Singapur	0	0	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0
	Tayland	0	1	0	1	0	1	0	0		0	3	1	3	1	1
	Vietnam	1	1	1	1	1	1	1	1	1		2	5	3	3	3
	Çin	1	1	2	1	2	1	2	2	1	2		12	9	5	1
	Japonya	1	0	1	0	1	0	1	1	1	2	3		2	2	5
	Güney Kore	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	8	13		6	7
	Avustralya	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0		0
	Yeni Zelanda	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	

*Tarife oranları, ağırlıklandırılmamış ortalama tarife oranını göstermektedir. Koyu gri kutucuklar en az bir derin anlaşmayı, açık gri kutucuklar en az bir sığ anlaşmayı ve siyah kutucuklar anlaşma olmadığını göstermektedir.

Kaynak: Flach, Lisandra; Hildenbrand, Hannah ve Teti, Feodora (2021) The Regional Comprehensive Economic Partnership Agreement and Its Expected Effects on World Trade, IFO Institute.

Tablo 8, Güney Kore ve Çin hariç olmak üzere diğer bütün RCEP üyesi ülkelerin ticaret anlaşmaları ile birbirlerine bağlı durumda olduğunu göstermektedir. Bu durumun bir sonucu olarak, RCEP üyesi ülkeler arasındaki ortalama tarife oranları nispeten düşük kalmıştır. RCEP üyesi ülkeler arasında uygulanan ve ticaret paylarına göre ağırlıklandırılarak hesaplanan tarife oranları, sektör bazında Tablo 9'da gösterilmiştir.

***** AANZFTA: ASEAN-Avustralya-Yeni Zelanda Serbest Ticaret Bölgesi (2010); ACFTA: ASEAN-Çin Serbest Ticaret Bölgesi (2003); AJCEP: ASEAN-Japan Kapsamlı Ekonomik Ortaklık (2008); AKFTA: ASEAN-Güney Kore Serbest Ticaret Anlaşması (2007); ChAFTA: Çin-Avustralya Serbest Ticaret Anlaşması (2015); CPTTP: Trans-Pasifik Ortaklığı için Kapsamlı ve Aşamalı Anlaşma (2018); KAFTA: Güney Kore-Avustralya Serbest Ticaret Anlaşması (2014); ANZCERTA: Avustralya-Yeni Zelanda Yakın Ekonomik İlişkiler Ticaret Anlaşması (2013); CKFTA: Çin-Güney Kore Serbest Ticaret Anlaşması (2015); NZCFTA: yeni Zelanda-Çin Serbest Ticaret Anlaşması (2008); NZKFTA: Yeni Zelanda-Güney Kore Serbest Ticaret Anlaşması (2018). Parantez içindeki tarihler, yürürlüğe giriş yılını göstermektedir.

Tablo 9. RCEP Ülkeleri Arasında Uygulanan Ortalama Tarife Oranları (2020)

	Tümü	Tarım	Doğal Kaynaklar	İmalat
Avustralya	0	0	0	0
Brunei	0	0	0	0
Kamboçya	3,3	0,6	0	4
Çin	2,8	6,7	0,4	3,1
Endonezya	0,9	1	0	1
Japonya	1,7	10,2	0	1,2
Güney Kore	4,8	44,7	0,3	3,1
Lao	0,2	0,2	0	0,2
Malezya	0,9	0,1	0	1,1
Myanmar	0,6	0,2	0	0,7
Yeni Zelanda	0	0	0	0
Filipinler	0,7	0,4	0	0,8
Singapur	0	0	0	0
Tayland	1,7	1	0	2
Vietnam	1,2	1,1	0,1	1,3

Not: Tarife oranları, ticaret ortalamalarına göre ağırlıklandırılarak hesaplanmıştır.

Kaynak: Nicita, Alessandro; Razo, Carlos; Mott, Graham ve Peters, Ralf (2021) A New Centre of Gravity, The Regional Comprehensive Economic Partnership and Its Trade Effects, UNCTAD.

Tablo 9'dan da anlaşılacağı üzere, ekonomik açıklık bakımından RCEP üyeleri arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Avustralya, Brunei, Yeni Zelanda ve Singapur ile diğer RCEP ülkeleri arasındaki ticaret büyük ölçüde gümrük tarifelerinden muaf tutulsa da Kamboçya, Çin, Güney Kore, Japonya ve Tayland'ın uyguladığı tarifeler diğer ülkelere kıyasla yüksektir. Tarım sektörü ise en fazla korunan sektör olarak göze çarpmaktadır. Bir diğer ifadeyle, RCEP ülkeleri arasındaki ticarete büyük ölçüde serbestlik sağlanmış olsa da tarife indirimleri hala güncelliğini korumaktadır. Nitekim bu sebeple, tarifelerde uygulanacak indirimler, RCEP Anlaşması'nın 1'inci ekinde gösterilmiştir. Söz konusu ek binlerce sayfadan oluşmakta olup, tarife indirimleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Buna göre RCEP ülkeleri arasındaki tarife indirimi yaklaşık olarak ortalama %9 seviyesinde olup bu indirim, tarife cetvelinin %6'sını kapsamaktadır. Söz konusu tarife indiriminin, özellikle hassas ve stratejik alanlar için, 20 yıllık bir zaman dilimine yayılmasına karar verilmiştir. Bununla birlikte, hassas ve stratejik olarak değerlendirilen alan haricindeki eşya gruplarında tarife indirimlerinin hemen yürürlüğe girmesi kararlaştırılmıştır. Nihai amaç, RCEP üyeleri arasındaki ticareti yapılan malların en az %90'ında tarifelerin sıfırlanmasıdır (Nicita, vd. 2021).

Ülke özelindeki tarife indirimleri incelendiğinde yüksek tarifeye sahip olan Çin, Güney Kore, Kamboçya, Japonya ve Tayland gibi ülkelerin daha fazla taviz verdiği görülmektedir. Diğer taraftan özellikle RCEP ülkelerine karşı nispeten düşük oranlı gümrük tarifesi uygulayan Avustralya, Yeni Zelanda ve Singapur gibi ülkeler ise daha az taviz vermiştir. Bu kapsamda Çin ve Güney Kore'nin yaptığı ve 6 haneli Armonize Kod Cetvelinin (HS: Harmonized Code) cetvelinin %20'sini kapsayan indirim yaklaşık olarak ortalama %10 seviyesindedir. Japonya'nın yaptığı indirim ise nispeten daha azdır. Tablo 10, taviz ve istisnaları ayrıntılı biçimde ele almaktadır (Nicita, 2021).

Tablo 10. RCEP Ülkelerince Verilen Tavizler ve İstisnalar

	RCEP Öncesi		RCEP Tavizleri		RCEP İstisnaları	
	Sıfır Tarifeli Satırların Yüzdesi (1)	Sıfır Olmayan Tarife Satırlarının Yüzdesi (2)	Tarife İndirimi Yapılan Satırların Yüzdesi (3)	Tarife İndiriminin Ortalama Yüzdesi (4)	Uzlaşıya Varılmamış Satırların Yüzdesi (5)	Uzlaşıya Varılmamış Satırların Ortalama Tarife Yüzdesi (6)
ASEAN	91,1	8,9	3,9	9,0	5,0	20,9
Avustralya	98,6	1,4	1,0	4,9	0,4	3,6
Çin	71,6	28,4	19,6	9,8	8,8	16,7
Japonya	79,5	20,5	8,2	7,4	12,3	32,3
Yeni Zelanda	98,6	1,4	1,0	4,9	0,4	3,6
Güney Kore	70,4	29,6	20,3	9,7	9,3	110,7

Kaynak: Nicita, Alessandra (2021) An Assessment of the Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) Tariff Concessions, UNCTAD Research Paper No. 73.

Tablo 10'un (1) numaralı sütununda, 6 haneli HS kodlu tarife cetvelinde RCEP öncesi sıfır tarifeye sahip olan satırların yüzdesi gösterilmiştir. Buna göre Avustralya ve Yeni Zelanda'da bu oran %98,6 seviyesindedir. (2) numaralı sütunda ise yine 6 haneli HS kodlu tarife cetvelinde RCEP öncesi sıfır tarife oranına sahip olmayan satırların yüzdesi gösterilmiştir. Verilere göre Çin için bu oran %28,4 iken, Japonya için %20,5'tir. (3) numaralı sütunda RCEP Anlaşması ile birlikte verilen tavizler gösterilmiş olup tarife cetvelinin Güney Kore %20,3'ünde, Çin %19,6'sında taviz vermiştir. (4) numaralı sütunda RCEP Anlaşması ile birlikte indirilen ortalama tarife oranı gösterilmiş olup daha önce de belirtildiği gibi en yüksek tavizi Çin ve Güney Kore vermiştir. Son olarak (5) ve (6) numaralı sütunlarda RCEP Anlaşmasında istisna tutulan tarife cetvelindeki satırların yüzdesi ve bu satırlardaki ortalama tarife oranı gösterilmiştir (Nicita, 2021).

RCEP Anlaşmasının 1 numaralı ekinde yer alan tavizlere sektör bazında ayrıntılı olarak bakıldığında, Tablo 11'den de görüleceği gibi tarım sektöründe korumacı eğilimlerin devam ettiği görülmektedir.

Tablo 11. Sektör Bazında RCEP Ülkelerinin Verdiği Tavizler ve İstisnalar

Sektör	RCEP Öncesi		RCEP Tavizleri		RCEP İstisnaları	
	Sıfır Tarifeli Satırların Yüzdesi (1)	Tarifeli Satırların Yüzdesi (2)	Tarife İndirimi Yapılan Satırların Yüzdesi (3)	Tarife İndiriminin Ortalama Yüzdesi (4)	Uzlaşmaya Varılmamış Satırların Yüzdesi (5)	Uzlaşmaya Varılmamış Satırların Ortalama Tarife Yüzdesi (6)
Tarım	74,8	25,2	8,4	12,8	16,8	69,8
Hayvansal Ürünler	74,5	25,5	9,1	11,8	16,4	29,4
Gıda Ürünleri	72,6	27,4	9,5	15,7	17,9	29,8
Sıvı ve Katı Yağlar	83,1	16,9	7,3	6,6	9,6	36,8
Tütün ve İçecekler	83,7	16,3	5,0	6,3	11,2	30,1
Sebze Ürünleri	76,3	23,7	7,3	12,5	16,4	154,2
Doğal Kaynaklar	99,0	1,0	4,5	4,8	5,5	13,7
Madencilik	95,9	4,1	2,2	2,5	1,9	19,0
Metalik Olmayan Mineraller	92,0	8,0	5,9	8,8	2,0	18,8
Petrol, Gaz, Kömür	95,2	4,8	3,1	3,3	1,7	0,3
Petrol Ürünleri	81,0	19,0	5,7	5,9	13,2	8,0
İmalat	90,6	9,4	5,5	8,0	3,9	14,5
Hazır Giyim	90,9	9,1	7,7	12,7	1,5	16,4
Basit Metaller	89,4	10,6	4,3	5,0	6,3	10,5
Kimyasallar	92,2	7,8	5,5	5,9	2,3	13,2
İletişim Ekipmanları	94,2	5,8	4,1	9,7	1,6	18,7
Elektrikli Makinalar	91,9	8,1	5,5	7,8	2,6	13,9
Diğer Makinalar	91,2	8,8	5,2	7,9	3,7	14,4
Metal Ürünleri	91,0	9,0	5,2	9,2	3,8	13,5
Motorlu Araçlar	74,4	25,6	8,5	8,7	17,1	21,3
Ofis Makineleri	95,2	4,8	3,8	6,2	1,0	15,3
Kâğıt ürünleri	90,3	9,7	2,7	5,5	6,9	6,8
Hassas Enstrümanlar	94,4	5,6	5,0	9,3	0,6	10,9
Plastik/Kauçuk	88,9	11,1	7,5	8,3	3,6	19,9
Deri	81,8	18,2	8,7	10,2	9,5	16,5
Tekstil	92,6	7,4	5,5	8,3	1,9	15,1
Ulaştırma Ekipmanları	90,3	9,7	5,8	7,8	3,9	31,1
Ahşap Ürünleri	90,2	9,8	6,0	9,1	3,9	14,0

Kaynak: Nicita, Alessandra (2021) An Assessment of the Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) Tariff Concessions, UNCTAD Research Paper No. 73.

Tablo 11'de yer alan (1) numaralı sütunda da görüleceği gibi tarife cetvelindeki sıfır tarifeli satırların oranı tarım sektöründe %74,8, doğal kaynaklarda %99 ve imalat sanayinde %90,6'dır. Tarifeli satırların yüzdesi ise sırasıyla %25,2, %1 ve %9,4'tür. (3) ve (4) numaralı sütuna göre, RCEP Anlaşması ile birlikte tarife cetvelindeki satırların tarım sektöründe %8,4'lük, doğal kaynaklarda

%4,5'lik ve imalat sanayinde %5,5'lik kısmında tavizler verilmiştir. Verilen tavizlerin ortalaması ise sırasıyla %12,8, %4,8 ve %5,5'tir. Son olarak (5) ve (6) numaralı sütunlarda RCEP Anlaşmasında istisna tutulan kısımlar gösterilmiş olup buna göre tarife cetvelinin tarım sektöründe %16,8'lik, doğal kaynaklarda %13,7'lik ve imalat sektöründe %3,9'luk kısmı üzerinde herhangi bir uzlaşmaya varılamamıştır. Uzlaşmaya varılamayan satırların ortalama tarife oranı ise sırasıyla %69,8, %13,7 ve %14,5'tir. Bölge ülkelerinin kendi aralarında yapmış oldukları BTA'lar ticaretin önemli derecede serbestleşmesi ile sonuçlansa da RCEP Anlaşması, bölge ülkelerinin ekonomik olarak daha ileri düzeyde entegrasyon sağlamaları için önemli fırsatlar sunmaktadır. RCEP Anlaşmasında uzlaşmaya varılan tavizlere bakıldığında, en fazla tavizin en yüksek tarife oranına sahip Çin, Güney Kore ve Japonya gibi ülkeler tarafından verildiği görülmektedir. Söz konusu tavizler ise genel itibarıyla doğal kaynaklar ve imalat sektöründe yoğunlaşmaktadır. Bununla birlikte, RCEP öncesi durumda en fazla korunan alan olan tarım sektöründe RCEP anlaşması ile birlikte önemli derecede tavizler verilmesine rağmen halen sektörün önemli bir kısmında uzlaşmaya varılamadığı görülmektedir (Nicita, 2021).

Ülkelerin tarım konusundaki çekinceleri sadece RCEP ülkeleri için değil bütün dünya için önemli bir ihtilaf konusudur. Nitekim DTÖ bünyesinde düzenlenen ilk altı ticaret müzakeresinde tarım sektörüne çok sınırlı olarak yer verilirken ilk defa 1994 yılında tamamlanan Uruguay Turunda tarım konusu geniş kapsamlı olarak ele alınmış ve Tarım Anlaşmasının imzalanması ile sonuçlanmıştır. Uruguay Turu sonunda her ne kadar Tarım Anlaşması imzalanırsa da halen devam etmekte olan Doha Turu'nun en tartışmalı konularından birini özellikle pazara giriş ve tarımsal destekler konusundaki gelişmiş ülkelerin vereceği tavizler oluşturmaktadır (Bhaskar ve Beghin, 2009).

RCEP Anlaşmasının RCEP Ülkeleri Üzerine Olası Etkileri

RCEP, genişliği ve derinliği ile küresel ticaret sahnesinde önemli bir rol almaya aday mega bir Anlaşmadır. Fakat RCEP için en büyük tehditlerden biri, ekonomik olmaktan ziyade siyasi kaynaklıdır. Trump yönetimindeki ABD'nin TPP'den çekilmesi ile bölgede oluşan boşluk, Çin tarafından, içerisinde ABD'nin olmadığı RCEP Anlaşmasının kısa sayılabilecek bir sürede imzalanması ile doldurmuştur. Fakat Çin'in bölgesel ticarete oluşturmak istediği egemen konuma karşı 7 RCEP ülkesi (Avustralya, Bruney, Japonya, Malezya, Yeni Zelanda, Singapur, Vietnam) ile Kanada, Şili, Meksika ve Peru arasında CPTTP Anlaşması imzalanmıştır (İşcan ve Uzunses, 2022). ABD ise Japonya, Hindistan, Güney Kore, Avustralya, Endonezya, Tayland, Singapur, Malezya, Filipinler, Vietnam, Yeni Zelanda ve Bruney ile Refah için Hint-Pasifik Ekonomik Çerçevesi müzakerelerini başlattıklarını açıklamıştır.

RCEP'in ekonomik etkilerine yönelik yapılan ampirik çalışmalar, Anlaşmanın bölge ülkeleri arasındaki dinamizmi artırarak bölgesel refahı yükselteceğini göstermektedir. Petri ve Plummer (2020) yaptıkları çalışmada RCEP'in 2030 yılına kadar bölgedeki ticaret hacmini %10 düzeyinde artıracak ve bunun da GSYH artışına yıllık olarak %0,4 katkı yapacağı bulgusuna ulaşmıştır. Söz konusu gelir artışından en fazla yararlanacak ülkeler ise Çin, Japonya ve Güney Kore'dir. Bununla birlikte RCEP Anlaşmasının taraf ülkelerin sektör yapılarında değişiklikler meydana getirmesi muhtemeldir. Itakura and Lee (2019), Çin, Avustralya, Japonya ve Güney Kore gibi nispeten gelişmiş ülkelerin yüksek teknoloji ürünleri ihracatını artıracak, nispeten düşük gelire sahip RCEP ülkelerinin yüksek teknoloji gerektirmeyen imalat ürünleri ve tekstil ihracatını artıracak sonucuna ulaşmıştır. UNCTAD (2020) ise batılı ülkelere kıyasla daha az dolaysız yabancı sermaye çeken RCEP ülkelerinin, Anlaşma ile birlikte düşen maliyetlerin bir sonucu olarak daha fazla yabancı sermaye çekeceğini öngörmüştür.*****

Bununla birlikte, RCEP'in öne çıkan özelliklerinden biri, ticareti yapılan bütün mallar için ortak menşe kurallarının belirlenmesidir. Bir diğer ifadeyle, RCEP anlaşmasının menşe kriterlerini karşılayan herhangi bir mal, RCEP tarafı olan bütün ülkelerde aynı kurala tabi olacaktır. Bu şekilde bir düzenlemeye gidilmesinin nedeni; lojistik sektörünün gelişmesi, tedarik zincirinin bölgesel ve küresel

*****2015-2019 yılları arasında ortalama olarak Çin 137, Singapur 77, Avustralya 45, Endonezya 17, Vietnam 14 milyar dolar dolaysız yabancı sermaye almıştır (UNCTAD, 2020).

bağının kuvvetlenmesi ve böylece üretim ile dağıtım süreçlerindeki zamanın daha etkili kullanılması olarak gösterilebilir (Asian Development Bank, 2021). Özellikle Çin ve ABD arasındaki ticaret savaşı ile COVID-19 salgınından olumsuz etkilenen küresel tedarik zincirinin, RCEP Anlaşması ile bölgede daha hızlı bir şekilde toparlanması beklenmektedir. RCEP Anlaşması ve küresel tedarik zincirindeki iyileşmenin ise ilerleyen dönemlerde bölgedeki yatırım miktarının artmasına ve bölge ülkeleri arasındaki uzmanlaşmaya katkı sağlayacağı beklenmektedir. Özetle, RCEP Anlaşmasının, Anlaşmaya taraf olan ülkelerin ekonomilerine pozitif etkilerinin olması beklenmektedir. Diğer taraftan Hindistan ve ABD gibi Anlaşma dışında kalan ülkelerin bu süreçten olumsuz etkileneceği öngörülmektedir (European Parliament, 2021).

RCEP Anlaşmasının Türkiye'nin Dış Ticaretine Olası Etkileri

Temel amacı karşılıklı refah ve ticaret hacminin artırılmasına dayanan BTA'ların etkisine yönelik özellikle son dönemde birçok bilimsel araştırma yapılmıştır. Örnek vermek gerekirse, Krol (2018) ve Jia vd. (2020) ekonomik politika belirsizliklerinin ya da ticaret politikası belirsizliklerinin dış ticaret akımlarını olumsuz etkilediğini fakat bu olumsuz etkilerin geniş çaplı BTA'lar ile bertaraf edilebileceğini göstermiştir. Zira belirsizliğin yüksek olduğu dönemlerde yatırımcıların “*bekle ve gör*” stratejisini benimseyerek yatırım ve dolayısıyla ihracat-ithalat kararlarını erteleme eğiliminde oldukları anlaşılmıştır. Özellikle geri dönüştürülmesi mümkün olmayan ya da çok zor olan yatırım kararları, belirsizliklerin yüksek olduğu zamanlarda ertelenebilmektedir. Bu şartlar altında ihracat, ithalat ya da her ikisini birlikte yapan firmaların riskten kaçınma eğiliminde olduklarından dolayı yatırımlarını azaltma yolunu seçmeleri ve buna bağlı olarak da dış ticaret faaliyetlerini azaltmaları beklenmektedir (Bernanke, 1983). Ancak uluslararası ticaret ilişkilerinin güvenilir, şeffaf ve öngörülebilir bir ticaret anlaşması ile korunması durumunda, beklenmedik dışsal şoklar karşısında dahi ticari faaliyetler sağlıklı bir şekilde devam edebilecektir.*****

Tersi bir durumda, yani mevcut dış ticaret koşulları değişmese dahi BTA'ların kapsamının daraltılması ya da feshi, ticaret akımlarını olumsuz etkileyebilecektir. Örneğin Brexit ile birlikte İngiltere ile AB arasındaki karşılıklı ticaretin özellikle uzun dönemde olumsuz etkileneceği beklenmektedir (Graziano vd., 2020). Bu kapsamda, Türkiye için de BTA'lar ile dışsal şoklara ve belirsizliklere karşı dirençli bir iktisadi yapı oluşturularak ticarete daha öngörülebilir bir ortam sağlanması ve uluslararası ticaret hacminin ve dolayısıyla refah düzeyinin artırılması mümkündür. Nitekim Türkiye'nin de bu amaçla imzaladığı anlaşmalardan biri 1995 yılında imzalanan ve 1996 yılında yürürlüğe giren Gümrük Birliği Anlaşmasıdır. Bugün için AB ülkeleri, Türkiye'nin dış ticaretinde önemli bir yer tutmaktadır. Tablo 5'ten de hatırlanacağı üzere, 2019 yılı itibarıyla Türkiye'nin toplam dış ticaretinin yaklaşık %36,41'i, toplam ihracatının %42,17'si ve toplam ithalatının %31,55'i AB ülkeleri ile yapılmaktadır. Buradan yola çıkarak, Türkiye için AB'nin çok önemli bir ihracat pazarı olmasının en önemli nedenlerinden birinin, hali hazırda uygulanmakta olan Gümrük Birliği Anlaşması olduğunu söylemek mümkündür. Öne çıkan nedenlerden bir diğeri ise AB ülkeleri ile yapılan ihracatta, coğrafi yakınlıktan dolayı navlun giderlerinin görece düşük olmasıdır.

Türkiye'nin dış ticaretinde, AB ülkeleri kadar olmasa da önemli paya sahip ülke gruplarından biri de RCEP ülkeleridir. Türkiye'nin RCEP ülkeleri ile yaptığı dış ticaretin öne çıkan tarafı, Türkiye'nin ithalatında RCEP ülkelerinin önemli bir paya sahip olmasıdır. Tablo 5'ten de hatırlanacağı gibi 2019 yılı verilerine göre, RCEP ülkelerinin Türkiye'nin ithalatındaki payı %17,27 iken ihracatındaki payı %3,97'dir. Bununla birlikte, aynı yıl içerisinde Türkiye'nin ithalatında Çin'in payı %9,12'dir. Çin faktörü göz önünde bulundurulduğunda ise Türkiye'nin Çin haricindeki RCEP ülkelerinden yaptığı ithalatın toplam ithalat içerisindeki payı yaklaşık olarak %8,12'dir. Bu haliyle Türkiye'nin RCEP ülkelerinden yaptığı ithalat, Türkiye'nin RCEP ülkelerine yaptığı ihracatın yaklaşık olarak 4,5 katıdır. Çin hariç tutulduğunda ise Türkiye'nin RCEP ülkelerinden yaptığı ithalat, RCEP ülkelerine yaptığı

***** Bu yargıyı destekleyen çalışmalardan biri olan Handley ve Limao (2017), 2001 yılında Çin'in DTÖ üyesi olmasıyla birlikte ABD ile arasında muhtemel ticaret savaşları riskinin azaldığını ve Çin'in ABD'ye olan ihracatının hissedilir düzeyde arttığını ifade etmiştir.

ihracatın yaklaşık olarak iki katıdır. Türkiye'nin ithalatında ön plana çıkan diğer RCEP ülkeleri ise Güney Kore (%2,79), Japonya (1,74), Malezya (%0,92) ve Vietnam'dır (%0,75). İhracatında ise Güney Kore (%0,52), Singapur (%0,39), Avustralya (%0,37) ve Japonya (%0,29) öne çıkmaktadır. Özetle, Türkiye RCEP ülkeleri ile yaptığı dış ticarete önemli derecede dezavantajlı konumdadır.

RCEP ülkelerinin kendi aralarında dış ticarete vereceği tavizler, Türkiye'nin ihracatını olumsuz etkileyecek ve RCEP ülkeleri ile yaptığı ticarete dezavantajlı konumunun derinleşmesine yol açacaktır. Dolayısıyla Türkiye'nin RCEP ülkelerine karşı verdiği dış ticaret açığının önlem alınmadığı takdirde kısa dönemde kapanması zor görünmektedir. Bu aşamada Türkiye'nin RCEP Anlaşmasına giden süreci ve küresel piyasaların bu sürecin işleyişine olan tepkilerini iyi analiz etmesi, üretim dinamiklerinin değişen şartlara göre tasarlanması açısından önemlidir. Gerek firmalar gerekse de politika yapımcılar nezdinde gerekli aksiyonların alınarak bu alandaki güncel gelişmelerin takip edilmesi Türkiye'nin lehine olacaktır.

Bununla birlikte son dönemde dünya genelinde ön plana çıkan konulardan biri de tedarik zinciridir. Tedarik zinciri açısından RCEP Anlaşması, RCEP ülkelerinde yatırım açısından RCEP dışı yabancı firmalar için önemli fırsatlar sunma potansiyeline sahiptir. Bu kapsamda, RCEP ülkelerinin herhangi birinde faaliyet gösteren Türk firmaları, bölge içerisinde zaten var olan tedarik zincirinden etkin olarak faydalanma ve büyüme potansiyeline sahip olabilecektir. Bu açıdan Türkiye'nin bölge ülkeleri ile yapacağı STA'lar, Türkiye'nin potansiyelini göstermesi ve artırması açısından büyük önem arz etmektedir.

SONUÇ

BTA'lar birlik içi ticarete serbest ticareti teşvik etmesi, birlik dışı ticarete ise korumacı bir yapıya sahip olmasından dolayı en önemli ticari iş birliği aracıdır. DTÖ verilerine göre 2021 yılı itibarıyla en fazla BTA Avrupa'da bulunmaktadır. Avrupa'da yürürlükte bulunan BTA sayısı 157'dir. Avrupa'ya 101 BTA ile Doğu Asya, 70 BTA ile Güney Amerika, 50 BTA ile Kuzey Amerika takip etmektedir. Bununla birlikte, yine aynı yıl içerisinde DTÖ'ye 65 BTA bildirim yapılmıştır.***** Söz konusu BTA'lar içerisinde özellikle son dönemde en fazla dikkat çekenlerden birisi RCEP Anlaşmasıdır. Sekiz yıl süren müzakerelerin ardından 2020 yılında imzalanan ve 2022 yılında yürürlüğe giren RCEP, bugün itibarıyla kapsadığı nüfus ve ekonomik hacim olarak dünyanın en büyük BTA'sını oluşturmaktadır.

RCEP Anlaşması, 20 fasıl ve 4 ek metinden oluşmakta olup Anlaşmanın kendisi 510 sayfadan oluşmaktadır. Anlaşmanın ekleri ve RCEP üyesi ülkelerin karşılıklı olarak verdikleri tavizleri gösteren tarife cetvelleri de Anlaşmaya dahil edildiğinde, Anlaşmanın kendisi binlerce sayfalık metin ve eklerinden oluşmaktadır. RCEP Anlaşmasının içeriğini genel olarak mal ticareti, hizmet ticareti, menşe kuralları, fikri mülkiyet hakları, ticaretin kolaylaştırılması, gümrük uygulamalarının sadeleştirilmesi, sağlık ve bitki sağlığı, standartlar, teknik düzenlemeler ve anlaşmazlıkların çözümü oluşturmaktadır. RCEP Anlaşmasını birçok BTA'dan ayıran temel nokta ise yatırım, kişilerin serbest dolaşımı, e-ticaret, KOBİ'ler ve rekabet politikalarında uyum gibi dünya gündeminde ön plana çıkan güncel konuları da içermesidir.

RCEP, özellikle mal ticaretinde taraflar arasında serbest ticaret alanı oluşturmak için tarife ve tarife dışı engelleri aşamalı olarak kaldırmayı ve ticareti kolaylaştırmayı amaçlayan taahhütler içermektedir. Aslında RCEP üyesi ülkeler birçok karşılıklı BTA'lar ile birbirlerine bağlı olduğundan dolayı, RCEP içi ticarete tarife indirimleri nispeten düşük seviyelerde kalmıştır. Ancak nihai amaç, üyeler arasında ticareti yapılan malların en az %90'ında tarifelerin sıfırlanmasıdır. Bu açıdan RCEP Anlaşmasının bölge ülkelerine önemli fırsatlar sunması ve bölge ülkeleri arasındaki dinamizmi artırarak bölgesel refahı yükseltmesi beklenmektedir. Fakat bütün bunlara rağmen, dünyanın geri kalanında olduğu gibi tarım sektörü hala en fazla korunan sektör olarak göze çarpmaktadır.

***** DTÖ Bölgesel Ticaret Anlaşmaları Veritabanı, <https://rtais.wto.org/UI/PublicMaintainRTAHome.aspx>

RCEP Anlaşmasının en büyük yeniliklerinden biri, ortak bir menşe kuralları belirlenmesidir. Zira bölge ülkelerini birbiriyle bağlayan birçok STA'nın her bir ülke için farklı bir menşe kuralı getirmesi, bölgesel ticaretin önündeki en büyük engel olarak görülmeye başlanmıştır. RCEP Anlaşması ile birlikte ortak bir menşe kuralı belirlenmesi durumunda, herhangi bir eşya RCEP üyesi olan bütün ülkelerde aynı prosedüre tabi olacaktır. Menşe kurallarının sağlıklı biçimde işletilmesi durumunda ise lojistik sektörünün daha hızlı gelişmesi ve tedarik zincirinde bölgesel ve küresel bağın kuvvetlenmesi beklenmektedir. Bu durumun doğal bir sonucu olarak ise RCEP Anlaşmasının yabancı sermaye girişini hızlandırması ve bölge ülkeleri arasındaki yatırımların hareketliliğini artırması beklenmektedir.

Türkiye, RCEP ülkeleri ile yaptığı ticarete dezavantajlı bir konuma sahiptir. 2019 yılı verilerine göre, RCEP ülkelerinin Türkiye'nin ithalatındaki payı %17,27 iken ihracatındaki payı %3,97'dir. RCEP ülkelerinin kendi aralarında yaptığı ticaretin, RCEP içi ticareti olumlu, RCEP dışı ticareti olumsuz yönde etkilemesi beklenmektedir. Bu nedenle de Türkiye'nin RCEP ülkelerine karşı verdiği dış ticaret açığının kısa dönemde kapanması zor görünmektedir. Fakat herhangi bir RCEP ülkesinde yatırım yapan Türk firmaları, etkin tedarik zincirinden faydalanarak daha hızlı büyüme potansiyeline sahip olabilecektir. Bu açıdan Türkiye'nin bölge ülkeleri ile yapacağı yeni STA'lar, Türkiye'nin yeni pazarlara erişmesi ve artan ticarettten daha fazla pay alması açısından büyük önem arz etmektedir. Halihazırda Türkiye ile Güney Kore, Singapur ve Malezya arasında STA bulunmakta olup, Japonya, Endonezya Tayland ve Vietnam ile STA müzakereleri devam etmektedir. Bahsi geçen STA'ların, Türkiye'nin uzak doğu açılımını hızlandırması, Çin ile Hindistan gibi büyük pazarlara erişimini kolaylaştırması, bürokratik işlemleri azaltması ve işlem maliyetlerini düşürmesi beklenmektedir. Nitekim bölge ülkeleri ile ticarete dezavantajlı konumda bulunan Türkiye'nin ihracatını artırmak için uygulamaya koyduğu "Uzak Ülke Stratejisi"nin de bu hedefin gerçekleşmesine yardım edeceği beklenmektedir. Zira Türkiye'nin uzak ülkeler olarak belirlediği 18 ülkenin 10'u RCEP ülkesidir.

KAYNAKLAR

- Asian Development Bank (2021). Asian economic integration report 2021: Making digital platforms work for asia and the pacific, Manila.
- Ateş, E. (2022). Bölgesel kapsamlı ekonomik ortaklık (RCEP) anlaşması üzerine iktisadi bir değerlendirme. *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi*, 5 (9), 44-70.
- Bernanke, S. B. (1983). Irreversibility, uncertainty and cyclical investment. *The Quarterly Journal of Economics*, 98 (1), 85-109.
- Bhaskar, A. ve Beghin, J. (2009). How coupled are decoupled farm payments? A review of the evidence, *Journal of Agricultural and Resource Economics*, 34 (1), 130-153.
- DTÖ bölgesel ticaret anlaşmaları veri tabanı, <https://rtais.wto.org/UI/PublicMaintainRTAHome.aspx>
- European Parliament (2021). Short overview of the regional comprehensive economic partnership (RCEP), Directorate General for External Policies of the Union.
- Flach, L., Hildenbrand, H. ve Teti, F. (2021). The regional comprehensive economic partnership agreement and its expected effects on world trade, IFO Institute.
- Graziano, G. A., Handley, K. ve Limão, N. (2020). Brexit uncertainty and trade disintegration. *The Economic Journal*, 131 (635), 1150–1185.
- Guiding principles and objectives for negotiating the regional comprehensive economic partnership, rcepsec.org/wp-content/uploads/2019/10/RCEP-Guiding-Principles-public-copy.pdf
- Handley, K. ve Limão, N. (2017). Policy uncertainty, trade, and welfare: Theory and evidence for China and the United States. *American Economic Review*, 107 (9), 2731-2783.
- İşcan, H. İ. ve Uzunses, F. (2022). Pandemi ve dünya ekonomisinde yeni arayışlar çerçevesinde bölgesel kapsamlı ekonomik ortaklık anlaşması ve Avrupa Birliği-Çin kapsamlı yatırım anlaşması: Bir ekonomi-politik tahlil, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 23 (1), 243-264.
- Itakura, K. (2022). Impact of RCEP: A global CGE simulation. 2. Virtual Workshop for the ERIA Research Project on Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP), 25–26 January.
- Itakura, K. ve Lee, H. (2019). Estimating the effects of the CPTPP and RCEP in a general equilibrium framework with global value chains, (Presented at the 22nd Annual Conference on Global Economic Analysis, Warsaw, Poland). Purdue University, West Lafayette, IN: Global Trade Analysis Project (GTAP).

- Jia, F., Huang, X., Xu, X. ve Sun, H. (2020). The effects of economic policy uncertainty on export: A gravity model approach. *Prague Economic Papers*, 29 (5), 600- 622.
- Kimura, F. (2021). New phase of international trade policy 1: Mega FTAs are the key strategy. Discuss Japan: Japan Foreign Policy Forum, No. 63.
- Kimura, F., Thangavelu, M. S. ve Narjoko, D. (2022). The RCEP and east asian regional integration, (Ed. Fukunari Kimura, Shandre Thangavelu, Dionisius Narjoko) Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP): Implications, Challenges, and Future Growth of East Asia and ASEAN, Economic Research Institute for ASEAN and East Asia (ERIA)
- Krol, R. (2018). Does uncertainty over economic policy harm trade, foreign investment, and prosperity? Arlington, VA: Mercatus Center at George Mason University.
- Nicita, A. (2021). An assessment of the regional comprehensive economic partnership (RCEP) Tariff Concessions, UNCTAD Research Paper No. 73.
- Nicita, A., Razo, C., Mott, G., ve Peters, R. (2021). A new centre of gravity, The regional comprehensive economic partnership and its trade effects, UNCTAD.
- Park, C. Y., Petri A. P. ve Plummer G. M. (2021). The economics of conflict and cooperation in the Asia-Pacific: RCEP, CPTPP and the US-China trade war, *East Asian Economic Review*, 25 (3), 233-272.
- Park, I. (2022). Comparison of the regional comprehensive economic partnership (RCEP) and other free trade agreements, (Ed. Fukunari Kimura, Shandre Thangavelu, Dionisius Narjoko) Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP): Implications, Challenges, and Future Growth of East Asia and ASEAN, Economic Research Institute for ASEAN and East Asia (ERIA)
- Petri, A. P. ve Plummer, G. M. (2020). East asia decouples from the United States: Trade war, COVID-19 and east asia's new trade blocs, Peterson Institute for International Economics Working Paper.
- RCEP Agreement Series, <https://rcepsec.org/legal-text/>
- Rillo, D. A., Robeniol, M. R. D. A. ve Buban, M. S. (2022). The story of RCEP: History, negotiations, structure and future directions, (Ed. Fukunari Kimura, Shandre Thangavelu, Dionisius Narjoko) Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP): Implications, Challenges, and Future Growth of East Asia and ASEAN, Economic Research Institute for ASEAN and East Asia (ERIA)
- Rosenbaum, Y. C. (2018). RCEP or TPP? An empirical analysis based on global experience. *Asian Politics & Policy*, 10 (3), 427-441.
- Sarma, N. (2020). Free trade after RCEP: What next for India? Observer Research Foundation Issue Brief, No. 353.
- Schott, J. J. (2022). Which countries are in the CPTPP and RCEP trade agreements and which want in? Peterson Institute for International Economics. (piie.com)
- Shimizu, K. (2021). The ASEAN economic community and RCEP in the world economy. *Journal of Contemporary East Asia Studies*, 10 (1), 1–23.
- Summary of the regional comprehensive economic partnership agreement, rcepsec.org/wp-content/uploads/2020/11/Summary-of-the-RCEP-Agreement.pdf
- UNCTAD. (2020). RCEP agreement a potential boost for investment in sustainable post-covid recovery, Investment Trends Monitor.

Extended Abstract

The RCEP Agreement, which was signed on Nov. 15, 2020, after eight years of negotiations and entered into force on Jan. 1, 2022, is the world's largest regional trade agreement in terms of economic volume and population covered. While the GDP of the 15 RCEP countries is about 30% of world GDP, their share of global trade volume is approximately 28%. The RCEP Agreement consists of 20 chapters and 4 additional texts and runs to thousands of pages when including tariff schedules showing mutual concessions by RCEP member countries. The content of the RCEP Agreement generally covers trade in goods, trade in services, rules of origin, intellectual property rights, trade facilitation, simplification of customs practices, sanitary and phytosanitary, standards, technical regulations, and dispute settlement. The key point that distinguishes the RCEP Agreement from many FTAs is the inclusion of current issues such as investment, free movement, e-commerce, SMEs, and compliance with competition policy. Looking at the content of the RCEP Agreement, one finds that tariff reductions in intra-RCEP trade remain at a relatively low level. Accordingly, tariff reductions among

RCEP countries average about 9%, and this discount covers 6% of tariff lines. The main reason is those tariff reductions are already implemented depending on free trade agreements within the RCEP members. For example, prior to the RCEP Agreement, the ratio of zero tariffs to the total tariff was 74.8%, 99%, and 90.6% for the agricultural, natural resources, and manufacturing sectors, respectively, while with the RCEP Agreement, concessions of 8.4%, 4.5%, and 5.5% are made for the same sectors. Moreover, on one hand, the ratio between the number of lines on which no agreement could be reached and the total number of lines is 16.8% in the agricultural sector, 13.7% in natural resources, and 3.9% in manufacturing. On the other hand, the average tariff rates of the lines where no agreement could be reached are 69.8%, 13.7%, and 14.5%, respectively, indicating that the agricultural sector is still the most protected sector, as in the rest of the world. However, the RCEP Agreement aims to zero tariffs on 90% of tradable goods, including strategically valued products, over a 20-year period. However, one of the biggest innovations brought by the RCEP Agreement is that it brings a common set of origin rules for RCEP member countries. By this way, the free trade agreements connecting the countries in the RCEP region entail a different rule of origin for each country, which means additional bureaucracy, loss of time, and additional costs for these countries. This situation is accepted as the biggest obstacle to taking the trade flows in the region to further levels. It is expected that the RCEP Agreement would amplify the trade flows among RCEP countries and ultimately expand regional prosperity if all these cases are taken into account. In the short term, developed countries such as China, Japan, South Korea, and Australia would benefit most from this increase in wealth. In the meantime, it is assumed that the relatively developed RCEP countries would expand their high-technology exports, while the relatively low-income RCEP countries would increase their manufacturing exports-particularly textile exports-that do not require high technology in the production process. Turkey is in a disadvantageous position in its trade with RCEP countries. According to the foreign trade data for 2019, the ratio of Turkish imports from RCEP countries to Turkey's total imports is 17.27%, while the same ratio for Turkish exports is 3.97%. As one of the RCEP countries, trade flows between China and Turkey attract attention. China's share in Turkey's total exports and total imports is 1.51% and 9.12%, respectively. Although the concessions among the RCEP countries are expected to accelerate intra-RCEP trade relations, Turkey's trade with RCEP countries is expected to be negatively affected. This is because countries outside the RCEP region, such as Turkey, would have to bear additional costs to access the RCEP market. Countries that export a significant amount of products to the region, such as the U.S., EU, India, Pakistan, and Bangladesh, are expected to be the most affected by the aforementioned losses. In order to turn the disadvantage of the RCEP Agreement for Turkish trade into an advantage, one of the solutions may be to increase the number and scope of free trade agreements between Turkey and RCEP countries. Turkey currently has FTAs with Malaysia, South Korea, and Singapore, and continues to negotiate FTAs with Japan, Vietnam, Thailand, and Indonesia. Thanks to the new FTAs to be signed, access to the RCEP market would be facilitated and a long-term advantage would be created in favor of Turkey. In this area, it is also possible that the access of Turkish companies to the RCEP market will be facilitated by the updates to the EU Customs Union Agreement, as Turkey is a member of the EU. In addition to them, the tariff reductions and unification of rules of origin provided for under the RCEP Agreement would allow Turkish companies investing in one of the RCEP countries easier access to the RCEP market, and they could benefit more effectively from the supply chain in the region. Considering the volume of the market in the region, it is considered that the support to be given to the companies that will invest in this region will be appropriate. This policy is consistent with the recently introduced Far Country Strategy for countries where Turkey is disadvantaged in foreign trade, is expected to have a positive impact on Turkey's foreign trade in the long term.